

Balada MIORIȚA în colecția Bibliotecii

Lilia MELNIC, șef Serviciu LLS BȘU

Capodoperă folclorică, balada *Miorița* este considerată, pe bună dreptate, una din cele mai importante opere din patrimoniul universal. Este mai mult decât un fenomen folcloric: ea e cea mai subtilă și mai autentică expresie culturală în spațiul românesc. Mulți dintre scriitorii și oamenii de cultură români și străini, au apreciat valoarea acestei creații. Imediat după descoperirea ei la mijlocul secolului al XIX-lea, *Miorița* se bucură de o audiență continentală. Tradusă în limbile de mare circulație: franceză, engleză, italiană și germană, ea a devenit cunoscută Europei întregi. Versiunea tipărită de poetul Vasile Alecsandri a fost mult apreciată de istoricul și publicistul francez Jules Michelet. El a fost primul care a tradus și a publicat *Miorița* în limba franceză în 1854, la Paris. În limba engleză sînt cunoscute zece traduceri ale baladei. Prima a fost realizată în 1954, cînd E. C. Grenville Murray a publicat un volum: *Doine or The National Songs and Legends of Romania*, la Londra, unde balada apare într-o traducere în proză. La scurtă vreme după aceasta, la Berlin, apare în limba germană volumul lui Wilhelm von Kotzebue *Romanische Volkspoesie* (1857), unde *Miorița* (Das Lamm) ocupă locul de cinste. De atunci și pînă astăzi, balada a fost transpusă în limbile spaniolă, maghiară, rusă, armeană, sârbă, chineză, albaneză, arabă etc.

Scriitorul și publicistul român Ion Filipciuc susține că „...balada *Miorița* poate fi comparată cu o nebuloasă, fiindcă în jurul capodoperei de la Soveja au viețuit și roiesc

mii de variante, sute de comentarii și opinii, aproape o sută de traduceri în peste treizeci de limbi străine, desene, picturi, sculpturi, piese de teatru, texte cinematografice sau simfonice, într-o neconținută mișcare, cu străluciri sau pete de întuneric, încît acea nuntă cosmică soarbe vorbele despre *Miorița* într-un spațiu sideral în plină expansiune”.

Colecția Bibliotecii Științifice a Universității Alecu Russo din Bălți s-a îmbogățit în ultimul timp cu cărți de o valoare deosebită, care vin să confirme adevărul acestor cuvinte ale scriitorului. Una din ele poartă titlul *Miorița* și a apărut la Focșani în 1996, într-un tiraj de 500 de exemplare, ca un omagiu adus culturii multimilenare a poporului român. Ea a fost

editată cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la

descoperirea baladei, de către Alecu Russo, la Soveja și a 130 de ani de la prima ei tipărire, în 1866, în culegerea de *Poezii populare ale românilor* de Vasile Alecsandri. Alături de varianta lui Vasile Alecsandri și cea culeasă de Petru Caraman, în 1919, în satul Tulnici din Vrancea, de la lăutarul Vasile Botiță, culegerea mai include traduceri ale primei variante: în limba franceză de D. I. Suchianu (1967), o variantă în limba germană realizată într-un mod excepțional de poetul Alfred Margul Sperber și publicată pentru prima oară la editura Agoradin din București, în 1947, în limba spaniolă de Maria Teresa Leon și Rafael Alberti (1963). Varianta în limba engleză este realizată de cunoscutul poet american William D. Snodgrass și publicată în volumul plurilingv *Miorița*, apărut în 1972 la editura Albatros. Grafica volumului aparține inginerului Alexandru Cucereanu, originar din satul Zgurița, Soroca, unul din graficienii importanți ai epocii. Desenele acestui artist de excepție au ilustrat multe publicații apărute în orașul de pe Milcov. Culegerea nu s-a aflat în librării, este un cadou minunat oferit cititorilor noștri de profesoara Galina Mostovic.

În 1986, atașatul cultural al Ambasadei Americane la București, Ernest Latham, prezintă publicului, pe un afiș de expoziție, o nouă traducere a *Mioriței* în limba engleză. Versiunea sa a fost apreciată ca fiind cea mai apropiată de textul original, de nuanțele și de semnificațiile lui fundamentale. După părerea lui, *Miorița* poate fi apreciată ca cea mai măreață și definitorie baladă a personalității și culturii românești. Astfel ea are aceeași valoare pentru sentimentalitatea românilor ca și *Iliada și Odiseia* la greci, *Cântecul despre oastea lui Igor* la ruși, *Cântecul Nibelungilor* la germani, *Cântecul Cidului* la spanioli...

Traducerea unui poem se aseamănă mult cu fotografia unei lucrări de artă. În cel mai bun caz, ea poate numai sugera sau ilustra o parte sau câteva aspecte ale originalului. Multe din imaginile artistice pierd din splendoarea lor inițială la transpunerea într-o limbă

străină. Ernest H. Latham cunoscuse *Miorița* din 1983, dar ideea unei expoziții a acestei balade s-a născut atunci când directorul bibliotecii American Library, Kiki Skagen Munshi, i-a trimis lucrările fotografului american Laurence Salzmann. Fiind încântat și îndrăgind cultura și folclorul românesc, maiestrul și-a propus să facă o documentare fotografică a unui grup de oameni al căror mod de viață este o întruchipare a aspectelor acestei culturi. În 1981, el a fost în România în componența unei comisii de cercetare și schimb internațional și a trăit un timp în Poiana Sibiului, unul din satele de munte cunoscut prin păstorii săi. Fotografiiile lui au ilustrat cu o frumusețe deosebită viața ciobanilor. Mai târziu, în 1999, la editura *The Center for Romanian Studies* din Iași, Oxford, Portland apare un album superb intitulat *Miorița an Icon of Romanian Culture*. Ernest H. Latham, împreună cu Kiki Skagen Munshi, au pregătit traducerea engleză a poemului *Miorița*, care apare în această carte. Prin texte și fotografii albumul ilustrează și explică rolul central pe care îl are balada în cultura română. Cititorul american face cunoștință, astfel, cu una din cele mai complexe vestigii culturale în civilizația europeană. Deschizând pentru prima dată albumul, rămii profund impresionată de felul în care fotografii au fixat momente autentice din viața păstorilor, care tangențiază absolut cu conținutul baladei.

În 2001, a văzut lumina tiparului culegerea *Miorița străbate lumea* la editura *Biblioteca „Miorița”* din Cîmpulung Bucovina - o reprezentativă antologie de texte inedite, semnate de autori români și străini, cu un studiu introductiv și bibliografie într-o singură carte de Ion Filipciuc. Ea cuprinde doar 123 de versiuni din cele peste 150 de traduceri făcute capodoperei literaturii populare românești, începînd cu mijlocul secolului al XIX-lea și pînă în momentul de față. La alcătuirea antologiei au contribuit, în mod indirect, traducători, profesori, poeți, folcloriști, ziariști care au oferit editorului versiuni inedite și au procurat

texte greu accesibile. Unele traduceri sînt publicate aici pentru prima dată. Cartea în discuție nu este o simplă culegere. Conținînd un bogat material, ea vine să-l apropie pe cititor de sensurile profunde, de esențele originalului. În rezultat, cititorul de altă limbă, care cunoștea numai traducerea versiunii lui Vasile Alecsandri, va fi plăcut surprins că mai există și multe alte variante. Pentru a evidenția marele interes față de *Miorița* românilor într-o cultură sau alta și, mai ales, pentru a face mai clară simpla confruntare între versiunile date în una și aceeași limbă, în aranjamentul antologat al

textelor, s-a pus accentul pe relațiile de rudenie dintre diferite limbi - romanice, germanice, slave etc. Dincolo de caracterul festiv - întrucît de la prima atestare documentară a unei variante a *Mioriței* (1792 - 1794) au trecut mai bine de două veacuri - sau de aspectul reverențios cuvenit osteneții și talentului celor ce au tradus balada într-o altă limbă, cartea *Miorița străbate lumea*, oferă un bun prilej de cunoaștere și apreciere reciprocă a valorilor literar-estetice, menite să contribuie la comunicarea între culturi și mai buna înțelegere între popoare.

Bibliografie consultată:

1. Alaci, Herta. Traducerile *Mioriței* în limba germană. *In: Miorița*, 1993, an III, nr 2, p. 14-17.
2. Husar, Alexandru. *Miorița*, sinteză a spiritualității poporului român. *In: Miorița*, 1992, an.II, nr 1, p. 3-7.
3. Stamatiu, Horațiu. Traducerile *Mioriței* în limba engleză. *In: Miorița*, 1993, an III, nr 1, p. 10-15.
4. Musca, Valentin. Graficianul Alexandru Cucereranu, un etern refugiat. *In: Ziarul de Vrancea*, 2005; Accesibil pe Internet:< URL: <http://www.ziaruldelavrancea.ro>